

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

I. De Iudiciis, & illorum divisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

notiam debet habere distributionem. Vbi autem in locum defuncti unus tantum substituendus erit, is ea bona, velut & alia, dispensabit.

Clerici possunt maxime accedente iusta causa de bonis Ecclesiasticis facere elemosinam. h. d.

Item si tantum de proprii Juris facultate contraherit Ecclesie, quantum de Ecclesiasticis bonis legaverit, legatum sustinetur.

Item si tantum de proprii Juris facultate contraherit Ecclesie, quantum de Ecclesiasticis bonis legaverit, legatum sustinetur.

Clerici possunt testari de his, que acquisiverunt non intuitu Ecclesie. h. d.

De his vero &, que aut paternae successionis, vel cognationis intuitu, seu consanguineorum, vel ami-

corum munere, respectu non habito ad Ecclesiam, ad clericos pervenerint, liberè testari poterunt.

Clerico ingenio deficientibus successoribus ab intestato succedit intotum Ecclesia. h. d.

Quod si decesserint intestati, nec aliqui fuerint inventi, qui jure cognationis ipsis succedere valeant, si ingenuis gaudeant natalibus, in integrum tunc Ecclesia succedet, nec suiquam ex rebus eorum aliquid præsumere licebit.

Bona servis promoti ad sacros ordines ab intestato decedentis dividuntur in quatuor partes, ut hic. h. d.

Siverò servus a ad sacros ordines promotus, libertatem nactus fuerit, idemque postea accesserit intestatus, nihil olim dominus de bonis ejus vindicare poterit, sed ejus peculium in quatuor partes dividetur, quarum una Episcopo, altera Ecclesie, tertia pauperibus assignabitur, quarta parentibus: & si non sint capaces parentes, Episcopus eam recipiet, & in usum Ecclesie diligenter distribuet.

Can. 2. extr. de success. ab intest.

a Ca. alibi. ext. de test. b C. quia mo. ext. de test.

FINIS LIBRI SECUNDI

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI, LIBER TERTIUS. DE JUDICIIS, ET ILLORUM DIVISIONE. TITULUS PRIMUS.

Quid sit judicium, & quid causa. hoc dicit.

ESTAT, ut videamus de judiciis. Potest autem judicium ita describi. IUDICIUM est discussio causæ, que ritè fit in foro coram iudice: CAUSA vero est origo negotii, & materia judicii.

Qua sint judicia secularia, & quæ Ecclesiastica. h. d.

Symma divisio judiciorum hæc est, quod aut sunt secularia, aut Ecclesiastica. Judicia secularia sunt, quæ coram iudice laico inter personas seculares exercentur. Ecclesiastica vero sunt, quæ coram iudice Ecclesiastico inter personas Ecclesiasticas agitantur. Duo enim sunt, quibus principaliter orbis regitur. a. Autoritas sacra Pontificum, & Imperialis ac regia potestas. Unde sicut civilium legum non nisi civilis esse debet executor: ita etiã Ecclesiasticarum Ecclesiasticus Iudex est administrator.

Laicus a laico coram seculari iudice conveniri debet, nisi causa sit spiritualis vel similis: & litera impetrata ad iudicem Ecclesiasticum non tenent. h. d.

a Ca. sollicit. extr. de majori, & obe.

Laicus a ergo a laico coram iudice seculari, non autem Ecclesiastico conveniendus erit: quod usque ad eò obtinet, ut etiam si alteruter litigantium ab Apostolica sede literas ad Ecclesiasticum iudicem impetraverit, irritæ sint & inanes. Si tamen causa sit hujusmodi, quæ ad Ecclesiasticum forum pertineat, qualis est matrimonii, usurarum, perjurii, & similes, licet inter laicos disceptatio sit, Iudex Ecclesiasticus adeundus erit. Idem juris est, si vel a seculari iudice justitia impetrari non potest, vel consuetudo loci, vel miserabilitas personarum Ecclesiasticum iudicem compellendum suadeat.

Clerici habent privilegium, ne coram iudice laico conveniri valeant, cui non potest ullo pacto renunciari. In iudicem tamen Ecclesiasticum non suam possunt consentire, accedente consensu diocesani. h. d.

Pari b ratione tam Milevitanensi, quam Carthaginensi Concilio constitutum est, ne clerici clericos relicto suo Pontifice, ad publica judicia, sub pena depositionis & amissionis propriorum jurium pertrahant: cui

a Can. licet. & ca. seq. ext. de foro compet. b C. si. dilig. ex. de foro compas.

beneficio, cum non sit personale, sed collegio ecclesiastico indultum, passionibus privatorum, aut juramento illicito derogari non potest. In iudicem tamen non suum si is persona sit ecclesiastica, & Episcopi dioecelani consensus accesserit, clerici consentire poterunt.

Astor sequi debet forum rei. h. d.

Quod si inter clericum & laicum contentio sit, ut cognoscamus, utrum ecclesiasticus, an secularis iudex causam dirimere debeat, dispiciendum erit, quis rei conventi partes sustinet. Nam si clericus, apud ecclesiasticum forum: si laicus, apud secularem erit agitata causa: cum a generale sit, ut astor forum rei sequatur. Cavendum b erit igitur laico iudici, ne quoquo modo clericum condemnet: quod si fecerit ab ecclesia, cui injuriam irrogare noscitur, tandiu sequestrandus erit, quousque reatum suum cognoscens, emendet.

Si delinquens captus pretendatur clericus, utrum ita sit, debet cognoscere iudex clericus vocatus iudice seculari. h. d.

Debitari tamen congruit, si iudex laicus e delinquentem captum detineat, & si is se clericum asserens, ad curiam ecclesiasticam remitti possit, vel illum curia ipsa ecclesiastica tanquam clericum repetat, si iudex laicus illum esse clericum inficiatur, & propterea minimè remittendum contendat, quis sit hujus dubitationis legitimus futurus iudex? Et cum de re Ecclesiastica & spirituali sit controversia, ad iudicem Ecclesiasticum hujusmodi cognitio pertinet. Iudex tamen secularis, vel alius, cujus inter sit, dum res hujusmodi cognoscitur, vocandus erit.

Delinquens captus habitus pro clerico, statim debet restitui iudici ecclesiastico. h. d.

Sed si notorium fuerit, vel fama publica extiterit, reum captum talem esse clericum, qui hujusmodi privilegio gaudere debet, aut ipse pro clerico communiter habeatur, statim ante ullam de clericatu cognitionem Ecclesiastica curia restituendus erit.

Talis quis presumitur, in quali habitu reperitur aliquandiu conservatus & captus. h. d.

Idem d dicendum erit, si ante deprehensionem pro clerico publice gerens, tonsuram & clericales vestes deferens deprehensus fuerit: donec enim contrarium non confiterit, talis, qualem eum demonstrat habitus, presumendus erit.

Ex actu momentaneo non tollitur presumpcio orta ex actu habente tractum temporis. h. d.

Aliud e observandum, si ante quam deprehenderetur, publice se pro laico gerebat, & quasi laicus communiter habeatur: nam quanquam deprehensionis tempore in habitu clericali repertus fuerit, ob presumptionem, quæ adversus captum ex precedenti laicali habitu delatione orta est, non antea restituendus erit, quam de clericali titulo fidem fecerit: interim tamen quivis processus iudicis penitus conquiescat.

Secunda iudiciorum divisio, quæ quædam sunt ordinaria, & quædam extraordinaria: & quæ sit iudex ordinarius. h. d.

St & alia divisio iudiciorum: nam Ecclesiasticorum quædam sunt ordinaria, quædam verò extraordinaria, sive delegata. Iudicium ordinarium est, quod eorum iudicibus ordinariis exercetur. Ordinarius iudex est, qui suo iure, vel superioris beneficio, universalem jurisdictionem exercere potest, ut Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, & similes. Constituitur autem à Rege, vel Principe, Consuetudine, vel Univeritate. Igitur cum Episcopus in tota sua dioecesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere, poterit in quolibet loco suæ dioecelani non exempto per se, vel per alium, pro tribunali sedere, & ea quæ ad ipsius spectant officium, liberè exercere,

a Canon. cum sit. extr. de foro compet. b C. conquestus. d. tit. c. C. si iudex. de sentent. ex com. in 6. d. d. ca. si iudex. 5. idem, de sentent. ex com. in 6. e. d. c. si iudex. 5. non sit, de sentent. ex com. in 6.

& cum opus fuerit, auxilium publicum implorare. a. *Quid sit iudicium extraordinarium, & quid iudex delegatus. h. d.*

Extraordinarium sive delegatum iudicium est, quod coram iudice delegato exercetur. Iudex delegatus est is, cui ab eo qui demandare potest, causa committitur.

Non solum Princeps, sed etiam alii Ordinarii possunt delegare iudicem delegatum Principe sive magis privilegatus. h. d.

Possunt autem jurisdictionem mandare, non solum Princeps, verum etiam alii ordinarii. Is tamen, qui Principe mandatur, cæteris longè præstat: nam & alii ex causa subdelegare, nisi illius electa fuerit indolentia, renitentemque compellere, & propriam sententiam sequi e, & contra ipsam ordinariam procedere potest, quæ in cæteris delegatis non obtinet.

Delegatus à Principe regulariter non potest quem citat, & comparat personaliter. h. d.

Non d tamen in civili iudicio alterutri parti, ut eam se personaliter compareat, iubere poterit: nisi vel mandatum ad hoc speciale receperit, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniæ exhibenda, vel alia juris necessitas partes coram exigat specialiter præsentari.

Delegatus à Papa non subdelegat, nisi personis hinc communi. h. d.

Sed nec omnibus promiscuè vices suas demandare poterit e, sed illis duntaxat, quibus auctoritas illorum sedis Apostolica, vel legatorum ejusdem causam committuntur, hoc est, non nisi dignitate præditis, & perennarum obtinentibus, vel Ecclesiarum cathedralium Canonici.

Potest una causa etiam pluribus delegari, & si in negotio non fuerit adjecta clausula. Quod si omnes, non valent recipere, nisi simul procedant: secus si talis clausula fuerit adjecta: qui se succedere poterunt, si constet aliqui non posse, vel non velle. h. d.

Item mandari potest jurisdictioni, tam uni, quam pluribus, certis tamen: sed si pluribus mandata sit, non adjecto eo, Quod si omnes interesse neque verum, vel nonnulli recipere exequantur, nisi simul omnes conjunctim procedant, quidquid aliqui fecerint, nullam juris habebit efficaciam. Planè si is, qui interesse non potest, vel Conspectus sui vel alii vices suas commiserit, perinde res accipienda est, atque si omnes simul procedant. Aliud ius est, si iudex adjectum sit. Nam nec impeditorum collegiatum subdelegatos admittere cogendi erunt, & quod pars illorum fecerit, ratum habendum erit. Hoc tamen in demum obtinebit, si reliquis procedere volentibus, quosdam vel interesse non posse, vel omnino nolle legitime constituerit: alioqui procedentes nihil agent.

Si unus ex pluribus delegatus negotium introaverit, alii non possunt se intromittere, nisi ex causa. h. d.

Potest uno illorum commissam negotium inchoante, alii ulterius se intromittere non poterunt, nisi aut infirmitate, vel alia iusta causa illum, qui causam tractare inceperit, contigerit impediri, aut idem nollet, vel dolo malo in eo procedere recusaret.

Iurisdictio perpetua per totam, intelligitur perpetua quoad omnes. h. d.

Iurisdictione s verò per unum vivo mandatore perpetua, quoad omnes condelegatos iudices perpetua intelligitur.

Delegatus debet diligenter servare fines mandati: & cum quid committitur, censetur omnia commissa, per quæ pervenitur ad finem. h. d.

Sed sive uni, sive pluribus, sive à Principe, sive à alio mandata fuerit jurisdictioni, mandati forma dicitur

a C. i. in fi. extr. de off. ord. b C. si s. pot. extr. de off. deleg. c. C. significasti. extr. d. tit. d. C. de iud. in 6. e. C. si iudex. de refr. in 6. f. Cum plures. in fi. de off. delegati. g. extr.

gener custodienda erit: nec aliquid contra quam sibi mandatum fuerit, delegatus tentare audebit. Planè jurisdictione impediens, vel in iudicium venire detestantes, delegatus à Principe Ecclesiastica districtione, etiam si literæ commissionis non continent, coercere poterit, vel pro delicti & causæ qualitate, secundum arbitrium suum, si certa poena à Canonibus non exprimitur, multare: quia ex eo, quod alicui causa committitur super omnibus a, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenam recipit potestatem.

Reasonabiles exceptiones admittit delegatus, nisi verba rescripti fuerint in contrarium. h. d.

Rationabiles b quoque & honestas exceptiones, & à juris æquitate non abhorrentes, licet id expressè mandatum non comprehendatur, admittit: nisi, quod nullæ debeant exceptiones admitti, literis expressum fuerit.

Delegatus habet jurisdictionem etiam in eum, in quem fuit facta alienatio post impetratum rescriptum, licet rescriptum de eo non facta mentionem. h. d.

Ed et si literas adversus Titium ab Apostolico impetraveris, & is, ut mandatum eludat, ante quam literæ ad iudicem datum perveniant, vel etiam postea ante quam citetur, de possessione, de qua controversia vertitur, commutationem fecerit, eum qui in possessionem sese ingressus, poterit delegatus cogere, ut coram se juris parcat æquari: nec quod rescriptum contra Titium impetratum fuerit, opponi poterit. Generaliter enim omnis venditio, cessio, & alienatio iudicii mutandi causa facta, utroque jure prohibetur: alias delegata jurisdictione ad personas rescripto non comprehendens, etiam ipsis volentibus, prorogari d non potest.

Mandatum Apostolicum ex causa potest executioni mandari, etiam in alio loco ab expresso in mandato. h. d.

Similiter ratione statutum e est, ut si is, per quem ab Apostolica sede certo loco inquisitio, vel quid aliud expediri mandatur, ob illius potentiam, vel malitiam, contra quem inquiri, vel procedi mandatur: vel fautorum eius eo loco securè mandatum executioni mandari nequeat, ad id exequendum locum securum & idoneum eligere valeat, ne quis scilicet ex proprio dolo, vel fraude commodum reportet. Quinimò idem faciet, si alia probabilis causa subit, propter quam in loco decreto perfici commode nequeat, quod mandatur: ne tali pretextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel diffidat.

Delegatus solvitur revocatione jurisdictionis re integra. h. d.

Olivitur autem delegatio multis modis: puta revocatione, morte, impotentia delegati, executione sententiæ, propria pronuntiatione, temporis fluxu, recusatione. Revocatione, cum is f, qui mandavit jurisdictionem alicui, cui mandata fuerit, ea uti ceperit, mandatum revocat: cum eo casu jurisdictione in eum efficaciter transisse non censetur.

Morte tam delegantium, quam delegatorum solvitur delegatio: & si unus ex pluribus delegatis moriatur, adhuc solvitur delegatio, nisi aliud expressum sit in rescripto, vel sub nomine dignitatis facta sit delegatio. h. d.

Morte extinguitur delegatio, tam eius qui mandavit, si re integra decesserit, quam etiam eorum qui delegationem susceperunt: quod quidem adeo obinet, ut si pluribus iudicibus davis unus rebus eximatur humanis, delegatio etiam quo ad superstitēs expiret: nisi aliud in delegatione comprehensum fuerit, aut sub dignitatis nomine non proprio facta fuerit.

Mori & absentia aequiparantur re non integra. h. d.

a Can. praterea. in fin. ext. de i. i. b. Can. ex parte. Cl. 2. ext. de offic. deleg. c. Can. a. 2. extr. de alie. iud. mut. d. Ca. prout. in fin. ext. de offic. del. c. Can. statuimus. de offic. del. in 6. f. Can. quomodo. de off. del. in 15.

Questum est, si ab Apostolica sede datus iudex, quoties eum abesse a contigerit, vices tibi suas commiserit, an si is rebus eximatur humanis, commissum tibi negotium liberè valeas diffinire? & cum tunc quoque censetur abesse, rescriptum est, si illo vivente jurisdictione uti ceperis, posse te non secus, ac si is viveret, & abesset, in negotio procedere. Idem juris est, si tibi vices sub ea forma committat, donec eas revocandas duxerit.

Delegatio perimitur impedimento delegate, tam juru quam facti. h. d.

Sed et si delegatus mortuus quidem non fuerit, ita tamen impediatur, ut omnino delegationis negotio interesse non possit, extinguatur delegatio. Impedimentum autem intelligitur, tam juris, quam facti, juris, ut b si infamis factus, aut alio legitimo impedimento detentus fuerit. Facti, ut si inevitabili necessitatis articulo, pura infirmitate, prædiatur.

Jurisdictio delegati à Principe expirat per executionem sententiæ. h. d.

Idem juris est, si delegatus à Principe per se, vel per alium sententiam executioni mandavit, vel mandari præcepit. Tunc enim ejus jurisdictione cessat, quia semel est officio suo functus.

Si iudex delegatus pronunciat se iudicem incompetentem: expirat jurisdictione. h. d.

Item e si iudex delegatus interloquendo pronunciat, veritè se super aliqua causa procedere non debere, usque adeo jurisdictionem amittit, ut etiam ex litigatorum consensu illam reassumere non possit.

Si in rescripto tempus apponatur, transacto termino expirat, jurisdictione. h. d.

Sed d & cum causa intra certum terminum decidenda committitur, termino transacto mandatum expirat, nisi tempus communi partium consensu prorogatum fuerit. Terminus autem tunc incipit currere, cum iudices literas recepisse contigerit.

Toties qui convenit in grege literarum posteriorum, etiam non facientium mentionem anteriorum, quas adversarius impetravit, sed per annum non fuit usus. h. d.

Non ab simili ratione constitutum est, ut si quis Apostolicas literas impetrans infra annum, postquam iudicem copiam habuerit, dolo, vel negligentia eis uti distulerit, autoritate posteriorum literarum, quas postea forsitan ejus adversarius impetraverit, conveniri valeat, licet in posterioribus nulla mentio de prioribus habeatur. Recusatione extinguitur delegatio, cum iudex datus suspectus postuletur & pronuntietur. h. d.

Recusatione quoque extinguatur delegatio: quod eo casu accidit, quo iudex datus altero litigatorum petente, ob probabilem aliquam suspicionis causam ab iudicio removendus pronuntietur: ut puta f, si iudex datus dicatur dominus litigantium, aut consanguineus, aut advocatus, aut cum altero immodicam contraxisse familiaritatem, aut ab eodem in alia causa partem appellasse, aut nondum iudicem ad legitimam ætatem pervenisse.

Qualiter cognoscatur & expediat causa suspensionis. h. d.

Recusationis autem causa variè cognoscitur g, nam si contra unum ex duobus ab Apostolica sede delegatis suspicionis causa proponatur, siquidem illa clausula apposta sit, Quid si ambo interesse non possunt, alter in causa procedat: coram non recusato con iudice expedienda erit. Vbi verò non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recursus haberi, prout Grego-

a Ca. si delegatus. de off. del. in 6. b Ca. significatus. extr. de rescript. c. Significatus. extr. de off. deleg. d. C. de causis. ex. de offic. deleg. e. Can. si autem. & c. plurim. ext. de rescript. f. Causam qua. & can. insinuante. ext. de offic. deleg. g. C. si contra. de off. deleg. in 6.

riana constitutione latius continetur. Cum autem delegatus Episcopi recusat, recusationis causa coram Episcopo probanda erit, licet coram ipso, qui recusat, sit alleganda.

Judicium summarium est, in quo subtile ordinis iudicarii observatione pretermissa proceditur. Ordinarium & solenne est, in quo serie iudicaria tele observatur. b. d.

Rursus iudiciorum tertia divisio hæc est, quod quædam sunt summaria, quædam ordinaria & solennia. Summaria sunt, in quibus subtile & solenni ordinis iudicarii observatione prætermissa proceditur: ut sunt a causa electionum, provisionum, matrimonii, usurarum, & similes, in quibus nec solennis libelli correctio, vel litis contestatio est necessaria, sed simpliciter de plano sine strepitu ac figura judiciali proceditur. Itaque de his iudex, etiam tempore feriarum ob hominum necessitates indultarum cognoscat, & litem, dilationes amputando, exceptiones, & appellaciones dilatorias & frustratorias repellendo, quanto poterit, faciet breviorum, prout hæc duabus Clementis luculentissimis constitutionibus latius continentur. Iudicium ordinarium & solenne est, in quo exquisito & solenni juris ordine servato proceditur; utputa, libellum porrigendo, litem contestando, & alia faciendo, de quibus infra latius vilari sumus.

DE PROCURATORIBVS.
TITVLVS II.

Judicia exercemus per nos ipsos, & per procuratores, vel syndicos: & quas procuratorum species h. d.

Expositis generibus iudiciorum, consequens nunc est, ut videamus, per quas personas illa exerceri possint. Exercemus igitur iudicia non solum per nos ipsos, verum etiam per procuratores nostros, aut syndicos. Procurator est, qui aliena negotia mandato domini, vel quasi domini administrat. Syndicus h. est universitatis defensor, & procurator. Porro procuratorum duæ sunt species: alienum dantur ad iudicia, alii ad negotia extra iudicium explicanda.

Procurator constituitur potest paterfamilias, & filiusfamilias: & ad negotia potest procurator constitui, qui natus est annos XVII. ad iudicia solum natus viginti quinq. h. d.

Potest autem ad iudicia non solum paterfamilias, verum etiam filiusfamilias & nullo intercedente patris consensu, fieri procurator, si legitimam ætatem compleverit. Licet enim quis post XVII. annum procurator ad negotia licite constituitur, ad iudicia tamen, nisi major XXV. annis fuerit, constitui non poterit.

Natus annos XIV. potest esse in iudicio super causis spiritualibus per se, & per procuratorem non obstante patria potestate h. d.

Aquartumdecimum ætatis annum pervenerit, in causis beneficiis, & aliis spiritualibus, nec non ab iisdem dependentibus, ad agendum, defendendumque per se, vel procuratorem, perinde admittendus erit, atque si vigesimum quintum ætatis annum natus esset, nec e ulla patria potestatis, vel voluntatis erit habenda ratio: quamquam alias regulariter filiusfamilias sine patris assensu in iudicio esse non possit.

Quomodo sit agendum, si minor quatuordecim annis in causis spiritualibus in iudicio esse velit. h. d.

Quod si quartumdecimum annum natus non fuerit, in huiusmodi causis, nec agere, nec defendere per se poterit, sed vel per Episcopum, vel ejusdem officialem ad has lites curator sibi dandus erit: vel si major in-

a Clem. 2. de iud. & Clem. sap. de verb. signif. b ext. de synd. c Can. qui generaliter h. i. & seq. eo. ti. m. 6. d Can. si. de iud. m. 6. e Can. fin. 5. in huiusmodi. de iud. m. 6. f Can. fin. 5. si verò. de iud. m. 6.

fante fuerit, cum autoritate alterius eorundem procuratorum constituere poterit.

Delegatus sedis Apostolica in causis que aguntur coram se pro minori quatuordecim annorum, potest eadem curatorem dare, vel autoritatem constituendi procuratorem. Et omni qui non prohibetur potest esse procurator. h. d.

Quinetiam a Apostolica sedis delegatus, & ab eodem subdelegatus ad eas duntaxat causas, que coram ipsis ventilanda fuerint, vel curatorem dare, vel procuratoris constituendi autoritatem præstare poterunt. Constitui autem poterit non solum clericus, verum etiam laicus. Regulariter b enim omnis, qui non prohibetur ad procuratoris officium idoneus habeatur.

Si duo dati sint procuratores in solidum, occupantis erit melior conditio, nisi mandatum sit comprehensum contrarium: quo casu si unus altero non valente, vel nolente prosequi, poterit meliorem negotium suscipere, nisi is, qui non prosequitur, alium substituat. Si non sint dati in solidum, unus sine alio procedere non poterit. h. d.

Etiam unus, quam plures possunt in una causa constitui procuratores. Si tamen e duo simul, non adiecto quod in solidum sint procuratores, constituantur, unus sine altero non admittitur: secus, si sint in solidum constituti: tunc enim illius melior erit conditio, qui per litem contestationem negotium primus occupaverit. Et dominus litis factus alterum excludit, nisi continuus dixerit, quod occupantis conditio melior esse non debeat. Tunc enim si eum, qui occupavit, aut legitime impedit contingat, aut prosequi forte nolit, poterit alter negotium ab alio inchoatum suscipere ac perficere, dum tamen ab alio alius non fuerit substitutus.

Procurator constituitur etiam ad ea, que speciale mandatum exigunt, non potest explicare ea, que exigunt mandatum generale, nisi in procuratorio sit facta expressio aliquorum articulorum speciale mandatum exigentium: quo casu etiam non expressis articulis poterit exequi procurator. h. d.

Sed si unus sit procurator, siue plures, sine mandati diligentius custodendi erunt, usque adeo ut si generaliter d quis ad omnia, etiam speciale mandatum exigentia constituitur procurator fuerit, ex vi generalitatis huiusmodi ad aliquem articulum, in quo mandatum speciale exigitur, admitti non debeat, nisi clausulam generalem quorundam articulorum speciale mandatum exigentium subsecquatur expressio: puta transactio, & iurandum deferendum. Tunc enim & non expressis casus mandatum complectetur.

Mandatum non complectitur maiora, quam sint in procuratorio expressa. h. d.

Crimina e tamen vel defectus in personam electi, si-ve ejus, cujus favore, vel scienda, vel iam facta est provisio, non huiusmodi generalitatis, vel expressio obtentu, opponendi facultas competit, nisi super hoc aliud in mandatis habeat: Nam huiusmodi generale mandatum graviora, vel maiora, quam in ipso procuratorio sint expressa, non complectitur.

Procurator ad negotia liberum est quatuordecim substituitur. Procuratori verò ad iudicia substituitur sibi in casum suo expressis. h. d.

Sed & illud non est omittendum, quod licet procuratori ad negotia liberum sit alium quandoocunque constituere, iudicario tamen g minime id concedi, nisi aut lis fuerit contestata, vel in rem suam datus sit, vel a domino substituenti fuerit concessa potestas: quo casu etiam non expressam personam poterit in procuratorem eligere.

a C. fin. 5. deleg. de iud. m. 6. b Can. 1. eod. tit. m. 6. c Can. 5. duo. eod. tit. m. 6. d Can. qui ad agendum. eod. tit. m. 6. e Can. 1. et. 1. f Can. 5. si. in. 1. m. 6. g C. 1. 4. licet. d. 1. m. 6. Regulariter

